

Tárgytematika

Az alkotmányos demokrácia alapintézményei

N_PJ48

Tárgyfelelős neve: dr. Takács Péter

Félév: 2014/15/1

Beszámolási forma: Beszámoló (ötfokozatú)

Tárgy heti óraszám: 0/0/0

Tárgy féléves óraszám: 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA

A kurzus célja az, hogy megismertesse a hallgatókat a modern demokratikus államok alkotmányos berendezkedését meghatározó legfontosabb elvek és intézmények alapjaival. A tárgy nem egy konkrét állam közjogi rendszerét mutatja be, hanem az alkotmányos intézmények lényegét és fontosabb jellemzőit, valamint a köztük lévő kapcsolatokat. A tárgy áttekinti azokat a kritériumokat is, amelyek alapján valamely állam alkotmányos demokráciának minősíthető. Ebben a keretben foglalkozik az alkotmány funkcióival, az alkotmányértelmezés kérdéseivel, a jogállamiság és a hatalommegosztás eszméjével és gyakorlatával, a szuverenitás és hatalomgyakorlás problémáival, a népképviselői választás fogalmával, az államszervezet jellemzőivel, a kormányzati rendszerekkel, az alkotmánybíráskodással, a politikai pártokkal és az alapvető jogokkal.

TANTÁRGY TARTALMA

Az órák témái:

1. Az alkotmány:

Az alkotmány fogalma és az alkotmányfejlődés vázlata. Az alkotmányok típusai. A jogászai alkotmányfogalom. Az alkotmány alkotóelemei. Az alkotmányozás. Az alkotmányozó és az alkotmánymódosító hatalom

2. A jogállam

Jogállamiság, törvényesség, alkotmányosság. A jogállamiság eszméjének megszületése és a jogállamok kialakulása. A formális és materiális értelemben vett jogállamiság. A jogállamiság garanciái. Alkotmányosság és alkotmányvédelem. Jogállamiság és jogbiztonság. Jogállam és jogvédelem

3. A hatalommegosztás

Hatalomegység és hatalommegosztás. Az államhatalmi ágak elválasztásán alapuló hatalommegosztás. A hatalommegosztás másféle rendszerei (az ún. köztes hatalmak tana, szubszidiaritás, szentkorona-tan). A „...törvényhozás” és a „...végrehajtás” viszonya. Kormányzás és közigazgatás. A törvénykezés. A hatalommegosztás horizontális és vertikális értelmezése.

4. A szuverenitás fogalma és a közhatalom gyakorlása

A szuverenitás fogalmának kialakulása és változásai. A fejedelmi, a nép-, a nemzet-, a parlamenti és az állami szuverenitás. A „...jogszuverenitás”. A hatalomgyakorlás közvetett és közvetlen formái. A képviselő. A

képviselési intézmények. A közvetlen hatalomgyakorlás módjai (népszavazás, közmeghallgatás, stb).

5. Az alkotmányos demokrácia

A demokrácia fogalma, jellemzői, fajtái. Demokrácia az állam keretei között. A képviselési és a közvetlen demokrácia. Az alkotmányos demokrácia kritériumai. A partícipáció és a politikai nyilvánosság kérdései. Politikai pártok, érdekszervezetek, társadalmi mozgalmak

6. Az államok tipológiája a jog és az alkotmányosság szempontjából

Államforma és kormányforma. Főbb államformák – főbb kormányzati rendszerek. A jogállam és ellenfogalmai (rendőrállam, stb.). Demokrácia és diktatúra. A diktatúrák fajtái. Autokrácia és autoriter rezsim.

7. Az alkotmány értelmezése

Jogértelmezés és alkotmányértelmezés. Az alkotmányértelmezés szükségessége, célja és sajátosságai. Az alkotmányértelmezés módszerei, eszközei, eredménye és következménye. Az alkotmányértelmezés korlátai

8. Az államszervezet általános kérdései. Az állami feladatok

Államszerv fogalma. Az államszervezet. Az állami szervek fajtái és csoportosítása. Az államszervezet kialakításának elvei. Államszervezet és államszerkezet. Az unitárius, a szövetségi és a regionális állam. Az állam céljai, feladatai és funkciói. A államcélok tana. Az állami feladatok meghatározása az alkotmányban. Szociális jogok és államcélok.

9. A képviselőtestület (parlament) és a kormány

A parlamentek kialakulása. A parlamentek feladatai és funkciói. A kamarák száma. A parlament politikai tagoltsága. A kormányzás és a kormányzati rendszer fogalma. A kormányzati rendszerek. A parlamentáris, a prezidenciális és a vegyes kormányzati rendszer

10. Ítékezés és alkotmánybíráskodás

Az igazságszolgáltatás rendszere. A bírói függetlenség kérdése. A bíróságok funkciói. Az igazságszolgáltatás egyéb szervei. Az alkotmánybíráskodás kialakulása és típusai. Az alkotmánybíráskodás intézményi formái és sajátosságai. Az alkotmánybíráskodás feladat- és hatáskörei

11. A politikai pártok mint az alkotmányos élet tényezői

A politikai pártok főbb jellemzői az alkotmányos demokráciában. A pártok fajtái. A politikai pártok főbb funkciói A pártrendszerek és a választási rendszerek. A pártfinanszírozás kérdései

12. Az alapjogok

Alapjogok és emberi jogok; az emberi jogok alapjoggá válása. Az alkotmányjog és a nemzetközi jog szerepe az emberi jogok szabályozásában. Az alapjogok fogalma, fajtái, jellemzői. Egyéni és kollektív jogok. Az alapjogok ütközése és korlátozása

---

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Megszerezhető kompetenciák

A tárgy arra készíti fel a hallgatókat, hogy az alkotmányjog egy sajátos területének, az alkotmányos demokrácia intézményi alapjainak megismerésével megalapozottabban és könnyebben sajátíthassák el a magyar alkotmányjogot. A tárgy révén a hallgatók betekinhetnek az állami intézményrendszer államelméleti összefüggéseibe is. A tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a hallgatók képesek legyenek elemezni a közjogi kérdéseket, és önállóan értelmezni az egyes intézményi megoldásokra vonatkozó jogszabályokat.

KÖTELEZŐ IRODALOM

Alkotmányjogi jegyzet,

Petrétei József: Az alkotmányos demokrácia alapintézményei. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2009.
472. o. (kijelölt részek) ISBN: 9789639542495